

Museum Østjyllands udtalelse ifm. kommende lokalplan vedr. udvidelse af ringboulevarden.

Tak for det tilsendte vedr. udarbejdelse af lokalplan ifm. ringboulevardens forlængelse.

Ved en arkivalsk gennemgang af det nationale register *Fund og Fortidsminder* kan jeg konstatere, at der er fortidsminder indenfor og i nærheden af lokalplanområdet.

Fortidsminder

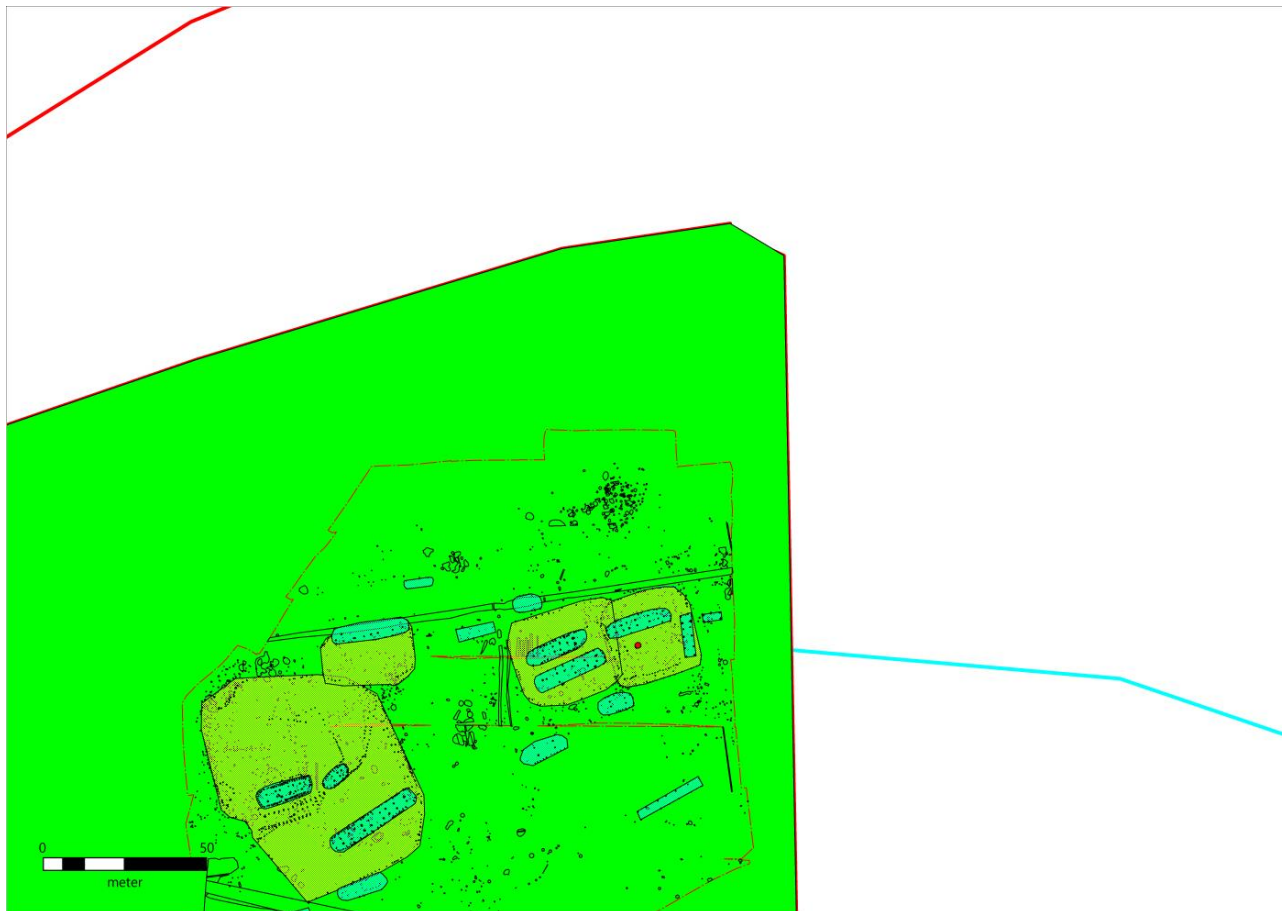
Af særlig væsentlighed skal det nævnes, at de to fremlagte forløb af ringboulevardens udvidelse løber igennem eller nær ved en større bebyggelse primært fra ældre og yngre jernalder, og med indslag fra bondestenalder og bronzealderen (-18). Bebyggelsen bestod af komplekse flerfasede indhegnede gårdsenheder samt enkelte grave fra jernalder og bondestenalder. På samme mark er desuden gjort fund af en bjergartsøkse fra bondestenalderen (-16). Museum Østjylland udgravede lokaliteten i 2021-2022, hvilket har betydning for alternativ 2, hvor dele af omfartsvejen dermed allerede kan frigives til byggeri.

Figur 1: På kortet ses de to vejforløb, som behandles i kommuneplanen samt de omkringliggende fortidsminder. Arealet markeret med grøn er tidligere undersøgt af museet og frigivet til byggeri.

Det skal yderligere nævnes, at efter alternativ 2 passerer det frigivne areal forløber denne i et område, hvor der med stor sandsynlighed findes yderligere gårdsenheder fra ældre og yngre jernalder (figur 2). Dette

vurderes ud fra den nyligt afsluttede undersøgelse, hvor bebyggelsessporene erkendtes helt op til nabomatriklens skel.

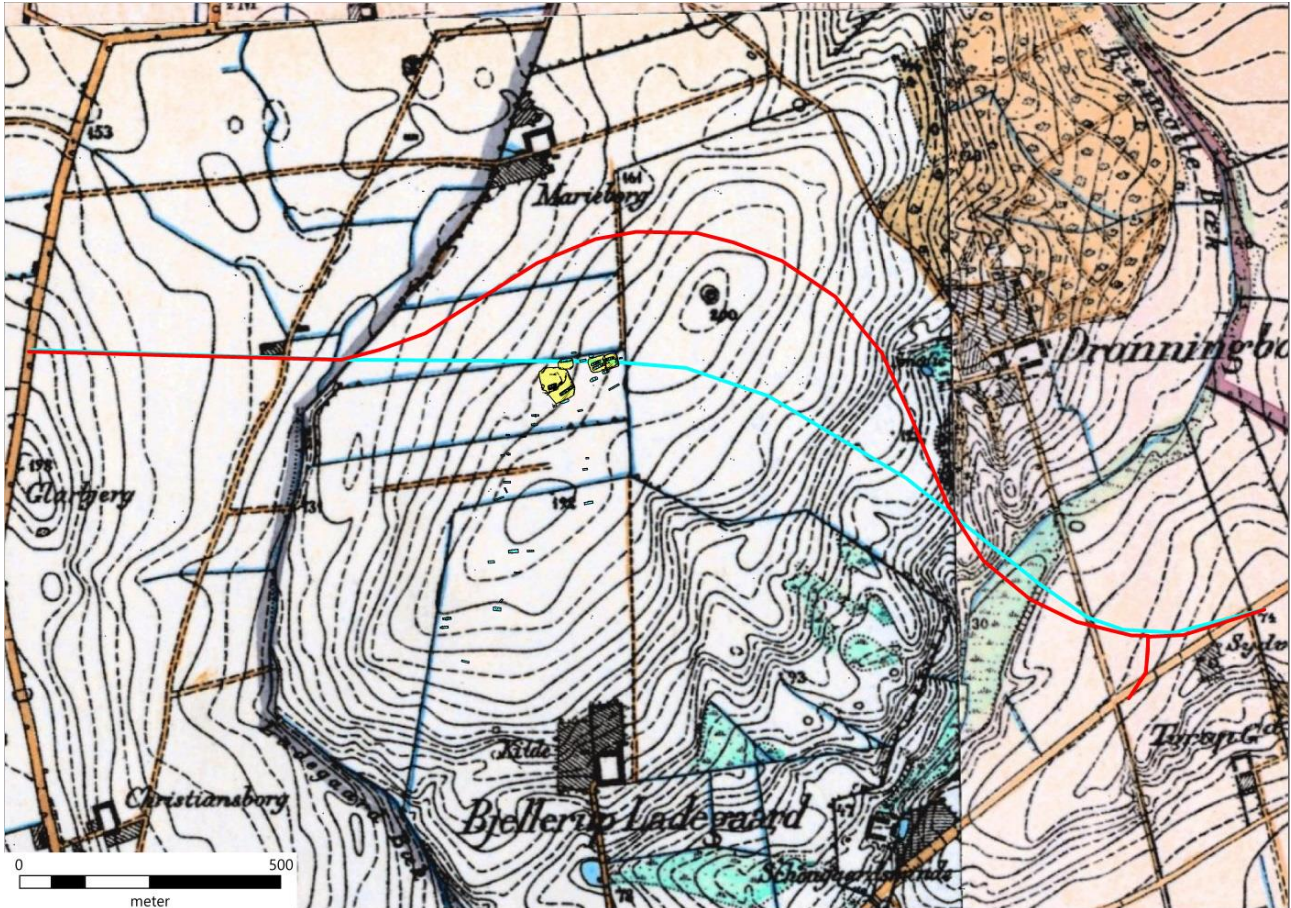
Figur 2: På kortet ses udgravningsgrænsen for museets undersøgelse af jernalderbebyggelsen ved Bjellerup Ladegård. Vejforløbet passer gennem et område med flere gårdsenheder, og da der erkendtes bebyggelse helt op til skel mod øst er det sandsynligt at bebyggelsen fortsætter ind på nabomatriklen. Arealet mellem udgravningsgrænsen og vejforløbet skal også medtages i eventuelt kommende forundersøgelse

Af andre væsentlige fortidsminder kan nævnes, at der langs det foreslåede vejforløb er registreret fem gravhøje (-20, -8, -6, -7 og -4), hvoraf én er fredet (-6) og derfor kaster en 100 meter beskyttelseszone (markeret med hvidt på figur 1). Beskyttelseszonen går dog ikke ind over det respektive areal. Nord for den fredede gravhøj (-6), er der registreret bopladsspor i form af affaldsgruber, brolægninger og ildsteder fra romersk jernalder (-9).

Ved den vestlige start af vejforløbene er fundet spor efter bosættelse fra jernalderen i form af en drejekværn (-11) samt huse (-36). Her kendes også jordfæstegrave fra jernalderen (-37 og -49) og gravhøje fra bronzealderen (-23, -24 og -25). Der kendes slutteligt to gravhøje fra bronzealderen (-2 og -3), hvor vejforløbene møder Udbyhøjvej.

Topografi

Topografisk passerer begge vejforløb over flere plateauer i et ellers ujævnt terræn. Væsentligst er at betragte det større plateau med fald på alle sider, som vejforløbenes midte passerer hen over. Plateauets vestlige side er, som tidligere nævnt, nyligt undersøgt og det er dermed muligt at udpege de højdekoter, som yderligere bebyggelse formentligt vil placere sig på. På nedenstående billede er det tydeligt, at bebyggelsen ligger på terrasserne på begge sider af plateauet, og dette vil med al sandsynlighed også være tilfældet øst for undersøgt areal.

Figur 3: Kort over de topografiske forhold langs ringboulevardens to mulige forløb. De huse, som er kendt fra museets undersøgelse er markeret med blå og gul.

Anbefaling

Det anbefales, at der foretages en arkæologisk forundersøgelse forud for byggeriet. Dermed kan eventuelle fortidsminder og deres omfang blive afdækket i samarbejde med bygherre. Dette for at anlægsarbejdet ikke skal forsinkes unødigt af en arkæologisk undersøgelse. Da der er stor sandsynlighed for at påtræffe fortidsminder anbefaler museet at forundersøgelsen foretages i god tid før anlægsarbejdet ønskes påbegyndt.

En forundersøgelse er frivillig, men jeg skal gøre opmærksom på, at såfremt der i forbindelse med jordarbejdet findes spor af fortidsminder i form af arkæologiske genstande eller anlæg, skal der i henhold til Museumsloven § 27, stk. 2, ske standsning af anlægsarbejdet, i det omfang det berører fortidsmindet. Fortidsmindet skal straks anmeldes til Museum Østjylland (tlf. 8712 2600).

En formulering i lokalplanen kunne være:

Museums Østjylland har foretaget arkivalsk kontrol af ovennævnte område med det formål at lokalisere eventuelle spor efter menneskelige aktiviteter, der er omfattet af Museumslovens § 27, dvs.: Strukturer, konstruktioner, bygningsgrupper, bopladser, grave og gravpladser, flytbare genstande og monumenter og den sammenhæng, hvori disse spor er anbragt (jf. Museumslovens § 27 stk. 1).

Museum Østjylland oplyser, at der er registreret fortidsminder i nærheden af lokalplanområdet. I form af bebyggelsesspor fra bronzealder og jernalder. De to foreslåede vejforløb vil tilmed formentlig løbe igennem en større velbevaret landsby fra jernalderen med stor kulturhistorisk værdi. I området kendes også grave fra bondestenalderen, bronzealderen og jernalderen. Vurderingen er både informeret af de topografiske forhold, som er ideelle til oldtidsbebyggelse samt en nyligt overstået udgravning inden for alternativ 2.

Den nære beliggenhed til kendte fortidsminder og topografien indikerer, at der kan være spor efter hidtil uregistrerede fortidsminder i det aktuelle lokalplanområde. De eventuelle fortidsminder er beskyttet af museumslovens § 27.

Museum Østjylland anbefaler, at der foretages en arkæologisk forundersøgelse af det berørte areal inden anlægsarbejdet påbegyndes. Dermed kan det konstateres, om der er fortidsminder, og omfanget kan blive afdækket med henblik på en egentlig undersøgelse. Dette for at anlægsarbejdet ikke skal forsinkes unødigt af en arkæologisk undersøgelse.

Museet vil herefter vurdere om der skal foretages yderligere arkæologiske undersøgelser på området. Det anbefales, at bygherre i god tid inden arbejdets udførelse kontakter Museum Østjylland, således at en arkæologisk forundersøgelse kan sættes i værk.

Udgifterne til en arkæologisk forundersøgelse påhviler bygherre (jf. Museumslovens § 26 stk. 2). Hvis der ved forundersøgelsen påtræffes væsentlige arkæologiske levn, skal der herefter foretages en egentlig arkæologisk undersøgelse af disse, hvis bygherre fortsat ønsker anlægsarbejdet udført.

Hvis der ved et kommende jordarbejde fremkommer spor af fortidsminder i form af arkæologiske genstande eller anlæg f.eks. kulturlag, ildsteder, affaldsgruber, skal jordarbejdet standses i det omfang de arkæologiske levn berøres, og museet skal underrettes (Museumslovens § 27). Museet vil da så hurtigt som muligt tage stilling til, om jordarbejdet kan fortsætte, eller om der skal foretages en arkæologisk undersøgelse. Museum Østjylland kan kontaktes på tfl. 8712 2600.

Har I spørgsmål, er I meget velkomne til at kontakte undertegnede.

Endvidere ligger der på Museum Østjyllands hjemmeside en folder om, hvilke regler der gælder, når du finder fortidsminder i jorden. Se <https://museumoj.randers.dk/arkaeologi/til-bygherre-landmand-og-entreprenoer/>

Med venlig hilsen

Mikkel Hedegaard Borch
Museumsinspektør

Mobil 24478404
Mail mhb@museumoj.dk

Stemannsgade 2
DK-8900 Randers C
Tlf. 8712 2600
www.museumoj.dk